

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๗/๒๕๕๓

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นายเนวิน ชิดชอบ) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า
มติของพรรคเอกภาพ มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม

นายเนวิน ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์ ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ อุตธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า มติของพรรคเอกภาพ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งให้ผู้ร้อง พ้นจากสมาชิกภาพของพรรคเอกภาพ มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม เพราะขัดต่อ สถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่ง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคเอกภาพมีการประชุม คณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค เพื่อพิจารณากรณีผู้ร้องไม่ปฏิบัติ ตามมติพรรคในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ โดยผู้ร้องไม่มีโอกาสชี้แจง ต่อที่ประชุม เนื่องจากไม่มีหนังสือเชิญให้เข้าประชุมหรือเชิญให้ชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารพรรค และมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกภาพของพรรคเอกภาพ มติดังกล่าวขัดต่อข้อบังคับพรรคเอกภาพ ซึ่งตามข้อบังคับพรรคเอกภาพได้กำหนดกรณีการมีมติให้สมาชิกต้องสิ้นสุดลงไว้เพียงกรณีเดียวคือ การกระทำความผิดตามหมวด ๓ ว่าด้วยวินัยและจรรยาบรรณของสมาชิกพรรค โดยต้องปรากฏว่า สมาชิกกระทำความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ และจะต้องมี การกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิด ซึ่งจะมีคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาสอบสวนข้อกล่าวหาดังกล่าว ตามข้อ ๑๕ ก่อน หลังจากนั้นหากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดจึงจะถูกลงโทษ ซึ่งรวมถึง การให้พ้นจากสมาชิกภาพตามข้อ ๒๐ ด้วย สำหรับกรณีที่สมาชิกพรรคเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อยู่ด้วย ข้อบังคับพรรคเอกภาพ ข้อ ๒๐ วรรคสอง ได้มีการกำหนดเป็นพิเศษเพิ่มเติมว่า การพิจารณา ข้อกล่าวหาต้องทำต่อหน้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น เว้นแต่ผู้นั้นจะไม่เข้าร่วมพิจารณาเกินสามครั้ง และถ้าจะมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ต้องกระทำด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุม ร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคและเป็นการลงคะแนนลับเท่านั้น เมื่อปรากฏว่าการประชุมของพรรคเอกภาพ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ยังมิได้ดำเนินกระบวนการ

การครบถ้วนตามข้อบังคับของพรรค เพราะไม่มีการกล่าวหา ไม่มีการสอบสวน ไม่มีการพิจารณา ต่อหน้าผู้ร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในการประชุมมีกรรมการบริหารพรรคเข้าประชุม สืบหาคคนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเข้าประชุมสามคน รวมสิบเก้าคน จากจำนวนทั้งหมด ยี่สิบหกคนและมีได้มีการลงคะแนนลับ โดยผู้เข้าร่วมประชุมบางคนมิได้เห็นชอบในการให้ผู้ร้องพ้น จากตำแหน่ง การลงมติดังกล่าวจึงไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ การมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกภาพ จึงขัดต่อข้อบังคับของพรรคเอกภาพและไม่มีผลตามมตินั้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ บัญญัติให้พรรคการเมืองที่มีมติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงได้ ภายใต้เงื่อนไขว่า ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย มติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติ ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัด พรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหาร พรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมดและการลงมติให้ลงคะแนนลับ แต่การประชุมพรรคเอกภาพในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ มิได้มีการดำเนินการให้เป็นไปโดยถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ การกระทำของบุคคลที่ได้ มีมติในวันดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และไม่มีผลที่จะทำให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิก ของผู้ร้องต้องสิ้นสุดลงตามกฎหมาย

สำหรับการพ้นจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเหตุที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจาก การเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๘) บัญญัติให้พรรคการเมืองจะต้องมี มติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคคนนั้น และถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาล รัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ เพื่อคัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ วรรคสาม การจะถือว่า สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัย การกระทำของพรรคการเมืองเพื่อมีมติให้ ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจาก สมาชิกของพรรคการเมืองนั้น ย่อมเป็นการกระทำเพื่อให้มีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๘) ไปด้วย ถ้ากรณีดังกล่าวมิได้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองจะดำเนินการเช่นนั้นมิได้ เพราะเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้ บังคับมิได้ การกระทำเพื่อมีมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นนี้ จึงขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยชัดแจ้ง และยังเป็น การดำเนินการที่ขัดแย้งกับหลักการพื้นฐาน

แห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วย การกระทำของพรรคเอกภาพ ในการประชุมดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยว่า มติของพรรคเอกภาพที่ให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกภาพของพรรคเอกภาพ เป็นมติที่ขัดต่อ ข้อบังคับพรรคเอกภาพ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๘) และมาตรา ๔๗ จึงรับไว้ดำเนินการและให้โอกาสคู่กรณีชี้แจงเป็นหนังสือ

ผู้ร้องชี้แจงเพิ่มเติมคำร้องสรุปว่า ในวาระการดำรงตำแหน่งสมาชิกของพรรค ผู้ร้องไม่เคยกระทำการเป็นที่เสื่อมเสียต่อพรรคเอกภาพ ผู้ร้องมีเจตจำนงที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานของเกษตรกร เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้อย่างเหมาะสมอันเป็นพื้นฐานที่มั่นคงต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม จำต้องพิสูจน์ให้ประชาชนได้เห็นแนวความคิดดังกล่าวให้เป็นผลสำเร็จ เห็นว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อไปตั้งใจสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคชาติไทย แต่ในขณะนี้ผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคเอกภาพ จึงยังมีได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคชาติไทย คงปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเอกภาพ จนกว่าจะสิ้นสุดวาระของสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน หลังจากผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย พรรคเอกภาพมีการประชุมอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ โดยมีการลงมติ ด้วยคะแนน ๒๐ ต่อ ๒ ให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกภาพของพรรคเอกภาพ ผู้ร้องเห็นว่า มติดังกล่าวไม่ถูกต้องตามข้อบังคับพรรค เนื่องจากมิได้ดำเนินการตาม ข้อ ๑๗ ข้อ ๑๘ ข้อ ๑๙ และข้อ ๒๐

พรรคเอกภาพผู้ถูกร้อง โดย นายไชยยศ สะสมทรัพย์ หัวหน้าพรรค มีหนังสือชี้แจงลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ว่า มติพรรคเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ดังกล่าวยังมิได้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ อย่างเป็นทางการแต่อย่างใด เพราะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ วรรคสี่ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคส่งรายงาน หรือเอกสารเกี่ยวกับการมีมติดังกล่าวไปยัง ประธานรัฐสภา และนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งพรรคเอกภาพยังมีได้ดำเนินการ เพราะพรรคทราบดี ว่ามติข้างต้นเป็นจุดเริ่มต้นเท่านั้น

พิจารณาแล้ว คำร้องอุทธรณ์ของผู้ร้องคัดค้านว่า มติของพรรคเอกภาพเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเอกภาพขัดต่อสถานะการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติดังกล่าวมีลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม แต่เมื่อพรรคเอกภาพได้ชี้แจงตามหนังสือพรรคเอกภาพ ที่ อภ ๑๕๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕

ตุลาคม ๒๕๕๓ ว่า มติของพรรคเอกภาพเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ยังมีได้มีความครบถ้วน สมบูรณ์และเป็นทางการแต่อย่างใด เพราะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๒ วรรคสี่ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคส่งรายงานหรือเอกสารเกี่ยวกับการมีมติดังกล่าวไปยังประธานรัฐสภาและนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งพรรคเอกภาพยังมิได้ดำเนินการเพราะพรรคทราบดีว่า มติดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นเท่านั้น โดยมีได้แจ้งว่า พรรคเอกภาพได้ดำเนินการเกี่ยวกับมติดังกล่าวนี้ต่อไปอย่างไรหรือไม่ และมีได้กล่าวถึงมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่อย่างใดจนมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และจนวันที่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาอุทธรณ์เรื่องนี้ในวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ พรรคเอกภาพก็ไม่ได้แจ้งว่า ได้ดำเนินการเกี่ยวกับมติดังกล่าวอย่างไร จึงยังถือไม่ได้ว่า พรรคเอกภาพมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเอกภาพ ดังนั้น จึงไม่มีประเด็นข้อโต้แย้งที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณา

โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์โกเมน กัทธกริมย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ